

Зоряна Білик, Лілія Моравська

СПОГАДИ ПРО ВЕЛИКОГО ВЧИТЕЛЯ

Ці спогади з'являються в час, коли цензори від влади брутально провокують ініціативи переписати і переосмислити нашу українську минувшину. І як же ж нам не вистачає тепер проф. Дашкевича. Його гострого, безстрашного слова. Слова великого історика, патріота, державника.

На початку 90-х років ХХ ст., коли формувалися ідеологічні умови незалежної України, коли міжконфесійна ситуація в державі була дуже неспокійною, проф. Я. Дашкевич окреслив нову важливу нішу в діяльності Львівського музею історії релігії. Вчений запропонував розпочати проведення круглих столів з метою подальшого відродження наукових релігієзнавчих досліджень, які у радянський період в Україні фактично були припинені. Перший круглий стіл «Історія релігій в Україні» відбувся 27-31 травня 1991 р. у приміщенні ЛМІР. Концепція, що її Ярослав Романович виклав перед учасниками, полягала в тому, що предметом обговорення повинні стати всі релігії українців в Україні та поза її межами, релігії всіх народностей, які заселяли або заселяють територію нашої держави. При цьому мають бути дотримані принципи об'єктивності, толерантності, рівноправності всіх конфесій та віровизнань. Згодом ці круглі столи переросли у поважні Міжнародні наукові конференції «Історія релігій в Україні», ініціатором і натхненником яких упродовж 20 років теж був Ярослав Романович Дашкевич.

Як найактивніший пропагандист люстрації історичної науки, він спонукав до відвертого діалогу і священнослужителів різних конфесій, і вчених релігієзнавців. Так спільними зусиллями було зроблено величезний внесок у відродження української духовної культури та у фундацію релігієзнавства в сучасній Україні.

Для Львівського музею історії релігії спільна праця з професором Дашкевичем була великим дарунком від Бога. Ми вчилися від нього твердості позиції, вміння захищати свої переконання. Ми вчилися, що історію не можна перетворювати на політику, що історикам треба мужності, щоб

говорити правдиві речі: про злочинність комуністичної системи, про зради і злочини ХХ ст. щодо української нації та багато чого іншого.

Під науковим керівництвом ученого щороку до початку конференцій виходили у світ збірники тез, а згодом – матеріалів та доповідей учасників.

Ярослав Романович завжди заохочував молодих науковців до участі в конференціях. Пам'ятаємо лише поодинокі випадки, коли він не допускав до друку надіслані на конференцію матеріали, причому робив це з великою неохотою. Найчастіше повертав статті на доопрацювання, даючи чіткі рекомендації, на що потрібно звернути увагу. На пропозиції деяких членів редакційної колеги відхилити «сіренькі» матеріали жартома зауважував, що цього робити не варто: «бо наші не будуть виглядати такими блискучими».

На цих засіданнях редколегиї, впродовж років, коли обговорювався випуск щорічника конференції, крім професійних якостей великого історика розкривалися і великі людські якості Ярослава Дашкевича: інтелігентність, тонке почуття гумору, співчуття до ближнього, вміння тішитися кожним прожитим днем.

Пригадується, як проф. Дашкевич з групою науковців музею виїхав на обстеження військового цвинтаря з часів Першої світової війни у селі Старява (хутір Заверхи) Мостиського району Львівської області. Була це субота перед Зеленими святами (Трійцею). Незважаючи на такий час, місцева школа була велелюдна. Для її вчителів і учнів зустріч з видатним ученим стала справжнім святом. А як мудро, доступно і широко він розмовляв з ними. Вчительки, котрим Ярослав Романович поцілував руки, дякуючи за їхню працю, розплакалися. Діти сиділи з широко розплющеними очима, ловлячи кожне слово вченого.

А скільки цікавого ми всі довідалися, оглядаючи військові поховання. Усі ми – наукові працівники музею, селяни, що доглядають могили, педагоги місцевої школи, випадкові перехожі – стали вдячними учнями великого Вчителя.

Потім була дорога додому – до Львова. Музейний пазик зупинився біля завітчаної червневим різнобарв'ям галявини. Ми збирали квіти, адже завтра – Трійця. До сьогодні бачу щасливу постать проф. Ярослава Дашкевича з яскравим букетом квітів у руках та осяйними мудрими очима.